

Jukka Käyhkö: Lämmöllä muistaen

Kolumni

Pikavisa. Ovatko väitteet totta? ”Ilmastonmuutos sulattaa pohjoisnavan jäätikköä”, ja ”Jääkarhut syövät pingviinejä”.

Jälkimmäisen väitteen kompa on ilmeinen: otukset asuvat vastakkaisilla napa-alueilla, joten jääkarhu joutuu etsimään muuta syötävää.

Mutta ensimmäisessäkin väitteessä navat ovat sekaisin. Pohjoisnavalla ei ole jäätikköä. Paikalla on neljän kilometrin syvyydeltä vettä ja parin metrin kerros merijäätä.

Jäätiköitä löytyy vain mantereilta. Ne ovat sataneesta lumesta kerrostuneita paksuja, virtaavia jäämassoja. Antarktiksensa lisäksi mannerjäätikkö löytyy Grönlannista, ja pienempiä jäätiköitä eri puolilta maailmaa, lähimmät Ruotsin ja Norjan suurtuntureilta.

Mitä väliä sitten on sillä, onko pohjoisnavalla jäätikköä vai merijäätä? Paljonkin. Merijään sulaminen ei vaikuta merenpinnan tasoon, sulava mannerjäätikkö sen sijaan kohottaa sitä jopa useilla metreillä.

Oman sukupolvemme onneksi näin voimakas mannerjäätiköiden sulaminen vie satoja vuosia. Lukuisat tulevat sukupolvet sen sijaan joutuvat ihmettelemään testamenttiamme, ”Lämmöllä muistaen”.

Merijää voi sulaa nopeasti. Arktinen jääkansi kasvaa ja kutistuu säännöllisesti vuodenaikojen rytmissä. Näin huhtikuussa jää jo pienenee ja on kesän lopussa 40 prosenttia talven maksimikoosta.

Jo lähivuosikymmeninä Pohjoinen jäämeri lainehtii ilmastoennusteiden mukaan kesäisin enimmäkseen jäättömänä. Huolta aiheuttaa se, että jäästä vapaalla Jäämerellä on voimakas ilmasto lämmittävä vaikutus. Se imee yöttömän yön auringon säteilyä itseensä toisin kuin valkoinen jääpeite, joka heijastaisi säteilyä takaisin avaruuteen.

On siis lukuisia hyviä syitä pyrkiä estämään ilmaston lämpeneminen ja jään sulaminen. Juuri nyt olisi etsikkoaika sopia lämpenevän arktisen luonnon suojelemisesta ja alueen öljy- ja kaasuesiintymien hyödyntämättä jättämisestä 1,5 asteen hengessä. Mutta mitä vielä – kilpajuoksu Arktisen luonnonvarojen ja avautuvien laivaväylien perään on alkanut.

Jokainen neliometri sulavaa jäätä korottaa panoksia. Kuudella valtiolla on alueita ja osittain päällekkäisiä aluevaatimuksia Jäämerellä, ja kolmella valtiolla on vaatimuksia pohjoisnavan ympäristöön. Moni muistaa venäläisen sukellusaluksen pystyttämän pienoislipun pohjoisnavan merenpohjassa jo yli vuosikymmenen takaa.

Pohjoisen politiikan suurlähettilään **Harri Mäki-Reinikan** aliokirjoituksesta (TS 9.4.) paljastuivat myös EU:n ristiriitaiset arktiset tavoitteet: ”Arktisten luonnonvarojen matalahiilisyyteen ja resurssitehokkuuteen pyrkivä, kestävä hyödyntäminen, kaivospolitiikka, metsät, kalatalous, öljy ja kaasu ovat EU-maille strategisesti tärkeitä.” Vaikka juhlapuheissa ilmastaan huoli arktisen luonnon haavoittuvuudesta, oikeasti moni odottaa jään sulamista porauskalusto, tankkerit ja kalastusarmada valmiina.

Jos vaalien jälkeen syntyvä hallitus haluaa, nyt olisi Suomen etsikkoaika toimia arktisen luonnon ja planeetan hyvinvoinnin puolesta. Olemme vielä hetken Arktisen neuvoston puheenjohtaja, ja pian koittaa EU-puheenjohtajuus. Estetään arktisen alueen vesittyminen.

Kirjoittaja on maantieteen

professori Turun yliopistossa.

Jos vaalien jälkeen
syntyvä hallitus haluaa,
nyt olisi Suomen
etsikkoaika toimia
arktisen luonnon
ja planeetan hyvinvoinnin puolesta.